

тощо) і технократичним інтересам людини «трудо» (прагнення до наживи, кар'єрне зростання, престиж, ін.) приходять потреби людини «соціо»: фізичне вдосконалення, інтелектуальний розвиток, реалізація творчих здібностей, отримання знань, відпочинок, естетичне задоволення. Людина-споживач інформаційної економіки принципово відрізняється від людини-споживача попередніх епох. Головним є те, що всі зазначені компоненти особистісних потреб людини стають самоціллю існування, а не засобом отримання в подальшому матеріальних благ. До речі, і останні обіцяють поступово перетворюватися з першомети на засіб отримання інформаційних благ. (Так як сьогодні автомобіль перетворюється із засобу поїздки за місто для вирощування та збирання врожаю, щоб нагодувати людину-біо на засіб для поїздки в ліс або на море для відпочинку та відтворення духовних сил) (1, с. 67).

У новій доповіді Римського клубу «Come On! Капіталізм, короткозорість, населення і руйнування планети» наголошується, що світ знаходиться в небезпеці і порятунок лежить у зміні економіки.

За словами Кейт Раворт, оксфордського економіста і члена Римського клубу, сьогоднішні студенти – які будуть визначати політику в 2050 – вчать ідеям з книг 1950 які засновані на теоріях 1850. Щоб кращий світ став реальністю, економіка може і повинна функціонувати інакше: економіка майбутнього повинна прагнути до стійкості, а не зростання і збільшувати загальне благо, а не максимізувати приватну вигоду. Кругова логіка замінить лінійну – вироблені предмети будуть оптимізовані для ремонту і повторного використання. Навіть в сфері нерухомості на зміну ексклюзивному володінню прийде модель послуги та спільного використання (2).

Вважаємо, що вже сьогодні потрібно змінювати вектор розгляду людини як ключового фактору економічної системи, враховуючи сучасний стан економіки, екології та політики, щоб дати шанс на виживання людству.

Список бібліографічних посилань:

1. Мельник Л. Г. «Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій): підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 463 с.

2. Мир находится в опасности и спасение – в изменении мировоззрения, Римский клуб [http:// https://zik.ua/ru/news/2018/01/04/myr_nahodytsya_v_opasnosty_u_spasenye__v_izmenenyy_m_ugo](http://https://zik.ua/ru/news/2018/01/04/myr_nahodytsya_v_opasnosty_u_spasenye__v_izmenenyy_m_ugo)

УДК 159. 9

Наталія Володимирівна ШМАРОВА,

аспірантка кафедри педагогічної та вікової психології

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ЕКОНОМІЧНА ДЕПРИВАЦІЯ ЯК НЕГАТИВНИЙ ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ПОЛЩЕЙСЬКОГО: ТЕОРЕТИКО- ЕМПІРИЧНИЙ РАКУРС

В умовах економічної депривації помітною тенденцією є соціальна інерція великої кількості людей, що відчують безпорадність у трансформаційному

соціумі й обирають пасивно-конформні й збайдужілі моделі життєвого пристовування, що загалом сповільнює як суспільний поступ, так і пригальмовує траєкторії особистісного самоздійснення і самореалізації. Економічна депривація породжує численне коло психологічних проблем людини, серед яких зауважуються і когнітивні порушення та дисфункції, і афективні розлади, і, звичайно ж, поведінкові тактики й стратегії як способи віднайдення реальних виходів з гнітючого переживання бідності через неспроможність.

Здебільшого соціально-економічна депривація трактується як специфічне явище в екзистенційному досвіді та структурі життєвого шляху сучасної людини, а також різновид її матеріально-фінансової кризи і блокади трудової зайнятості. Її характерними ознаками є безробіття, невиплата заробітної плати, матеріальні і статусні позбавлення, почуття полізалежності від інших людей і зовнішніх обставин, тривожність, розгубленість, невпевненість у собі та завтрашньому дні, апатія, депресивність, фрустрованість, страх за рідних тощо задовільнити елементарні цивілізаційні потреби для себе та своєї сім'ї.

У деяких дослідженнях аналізуються результати переживання бідності й економічної депривації в період глобальних соціально-економічних реформ, адже якраз під час них зростають хвилі як збіднілих, так і бажаючих емігрувати (О. Блинова, Р. Ішмухаметов, Е. Лібанова та ін.) (1, 2). Деприваційні обмеження, зумовлені браком, неспроможністю заробити, відчуженням коштів і майна, болісно і деструктивно впливають на людину. Особливо негативним чинником виступає феноменологія бідності як неспроможність людини забезпечити своє життєіснування, що зумовлює ускладнення соціо- і психогенези та майже неминуче породжує її міграційну мотивацію і налаштованість. Якраз депривація потреби в самореалізації виступає основним вирішальним фактором міграційної готовності особистості, яка намагається змінити неприємні соціально-економічні реалії та інтегруватися в нові успішніші й вигідніші цивілізаційно-економічні умови й реалії.

Попри досить високий рівень заробітної платні і відносно забезпечений соціальний захист сучасні поліцейські як громадяни нашого трансформаційного суспільства теж відчують негативний вплив економічної депривації для умов власної життєдіяльності. Напружений, відповідальний і виснажливий ритм повсякденної служби зумовлює численні випадки психоемоційного вигорання, а також очікування поліцейськими еквівалентної віддяки з боку соціуму. Досить часто поліцейські переживають фрустрацію як досить типовий стан людини трасформаційного суспільства, що породжується насамперед стресогенним і напруженим характером життєдіяльності і вносить дезорганізацію й ускладнення в особистісний психосвіт.

Стан психоемоційного вигорання, посилений фруструючими ситуаціям, може породжувати в поліцейського відчуття безпорадності, безвихідності, хронічної втоми й апатії, що безперечно шкодить як виконанню професійних обов'язків, так і загальноособистісній самореалізації. Посилена фрустрованість виступає свідченням переживання певної кризи і навіть травми насамперед через страх перед випробуваннями і невдачами, які можливі в антиципованому майбутньому і через фактор невідомості та невпевненості в ньому. Звичайно, що поліцейський повинен володіти техніками і механізмами самрегуляції та самонавіювання, адже йому досить часто потрібно оперативно вирішувати цілу низку екстремальних завдань і проблем, бути сильним як у фізичному, так і в психоемоційному плані.

Завдяки здійсненому емпіричному дослідженню за допомогою пакету валідних методик нами констатовано, що найчастіше негативний вплив фрустрації складніше переживають поліцейські з підвищеною нервово-психічною збудливістю та імпульсивністю, розбалансованою та несформованою Я-концепцією, неадекватною самооцінкою, що проявляється насамперед у надмірній тривожності, депресивності й песимістичності. Внаслідок цього їм притаманні відсутність оптимістичного світобачення та врівноважувальних реакцій, ускладнений і недостатній рівень домагань, поведінкові елементи завченої безпорадності та неготовності до ускладнень і труднощів, які несуть за собою нові службово-професійні виклики. Зазвичай дуже частими психоемоційними реакціями як наслідками надмірної фрустрованості у поліцейських є тривога, надмірні переживання, апатійність, роздратування, гнівливість, занепокоєння та інші амортизаційні прояви афективності. Лише незначна кількість досліджуваних (14 %) визнали свої наміри щодо потенційної міграції через вплив економічної депривації, що на відміну від порівняльної групи студентів університету (таких виявилось 71 %) засвідчує, що *служба в поліції дає не лише матеріальний ресурс для подолання матеріально-фінансових проблем, але й стимулює вектори і механізми особистісного самоствердження.*

Отож економічна депривація як різновид екзистенційної кризи поліцейського активізує проблему виняткової значущості його особистісних ресурсів, оскільки вихід з полікризи можливий лише через стимулювання власних соціально-довкіллевих потенціалів. Серед критеріїв виділення особистісних ресурсів варто назвати насамперед усвідомленість наявних засобів або можливостей їх досягнення, готовність використовувати, оптимальність, компенсованість, конвертованість, адже вони сприяють подоланню важких життєвих ситуацій. Безперечно, працівникам поліції, що перебувають в ускладнених психоемоційних станах і переживають тривожність, фрустрованість, депресивність та інші негативні афективні модальності, потрібна фахова ревіталізаційно-психологічна допомога.

Список бібліографічних посилань:

1. Блинова О. Є. Трудова міграція населення України у соціально-психологічному вимірі: монографія. Херсон: РІПО, 2011. 486 с.
2. Ишмухаметов Р. Р. Депривация потребности в самореализации как фактор миграционной готовности личности: дисс. ...кандидата психол. наук: 19.00.01. Чита, 2004. 178 с.